IL-QORTI TAL-APPELL KRIMINALI

Onor. Imħallef Dr. Aaron M. Bugeja M.A. (Law), LL.D. (melit)

Illum it-23 ta’ Novembru 2021

Appell numru 62 tal-2020

Il-Pulizija
vs
Fredrick DALLI (K.I. Nru. 619882M)

Il-Qorti :

1. Dan huwa appell minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) tal-5 ta’ Marzu 2020 fil-konfront ta’ **Fredrick DALLI (K.I. Nru. 619882M)** fejn (in suċċint) ġie mixli talli nhar it-3 ta’ Frar 2020 u fil-ġimgħat u/jew ġranet ta’ qabel ġewwa dawn il-Gżejjer kiser waħda mill-kundizzjonijiet imposti fuqu b’digrieti datati 14 ta’ Marzu 2019, 8 ta’ Mejju 2019 u 24 ta’ Lulju 2019 mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) u li permezz tagħhom ingħata l-ħelsien mill-arrest b’diversi kundizzjonijiet fosthom li jidher għal kull att tal-proċess fid-data, lok, ħin li jiġu ordnati lilu; kif ukoll li flimkien mal-piena applikabbli għall-imsemmija ksur ta’ kundizzjonijiet għall-ħelsien mill-arrest, tirrevoka contrario imperio d-digrieti tal-ħelsien mill-arrest, u tordna li l-imsemmi DALLI jibqa’ jinżamm arrestat kif ukoll li tordna li s-somom ta’ sitt elef euro (€6,000), ħmistax il-elf euro (€15,000) u sitt elef euro (€6,000) rispettivament bħala garanziji personali jgħaddu favur il-Gvern ta’ Malta.

2. Permezz tas-sentenza aktar il-fuq imsemmija, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, wara li rat l-imputazzjonijiet miġjuba kontra l-imputat appellant, semgħet il-provi

prodotti nonche t-trattazzjoni tal-każ u wara li rat l-artikolu 579(2)(3) tal-Kodiċi Kriminali sabet lill-imputat appellant ħati tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tiegħu u ikkundannatu għal piena ta' **erba' xhur** priġunerija filwaqt li ordnat li l-ammonti stabbiliti fid-digrieti tal-ħelsien mill-arrest mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati b'digrieti datati 14 ta' Marzu 2019, 8 ta' Mejju 2019 u 24 ta' Lulju 2019 ċjoe' sitt elef euro (€6,000), ħmistax il-elf euro (€15,000) u sitt elef euro (€6,000) rispettivament jiġu konfiskati favur il-Gvern ta' Malta, filwaqt li rrevokat il-ħelsien mill-arrest tal-imputat mogħti f'dawn id-digrieti u ordnat li l-imputat jiġi arrestat mill-ġdid wara li jkun skonta l-piena karċerarja imsemmija aktar il-fuq.

3. Rat l-appell intavolat mill-ħati permezz ta' rikors li jġib id-data tal-4 ta' Mejju 2020 li permezz tiegħu huwa saħaq li l-piena inflitta fuqu kienet waħda sproporzjonata u eċċessiva tenut kont taċ-ċirkostanzi minħabba l-fatt li fis-sentenza in kwistjoni u għalhekk talab li tiġi inflitta piena aktar ekwa u idoneja għaċ-ċirkostanzi ta' dan il-każ.

4. Rat id-dokumenti kollha eżebiti fl-atti u fliet ix-xiehda tax-xhieda u l-argumenti sottomessi fit-trattazzjoni ta' dan il-każ;

Ikkunsidrat:

5. Illi fil-mori tal-appell ġie fis-seħħ l-Att XXIX tal-2021 li permezz tiegħu l-artikolu 579(2) tal-Kodiċi Kriminali ġie emendat kif sejjer jingħad :

> (2) Kull persuna li tonqos milli tħares xi waħda mill-kondizzjonijiet imposti mill-qorti fid-digriet tagħha li bih tagħti l-ħelsien mill-arrest taħt garanzija tkun ħatja ta' reat u teħel, meta tinsab ħatja, il-piena ta' multa jew ta' priġunerija għal żmien ta' erba' xhur sa sentejn, jew għal multa u priġunerija flimkien **u** l-Qorti **għandha** tordna li l-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest taħt garanzija **għandu** jiġi konfiskat fl-intier tiegħu **jew** f'parti minnu favur il-Gvern ta' Malta skont kif il-Qorti tqis il-gravità tar-reat.

6. Matul il-kors ta' dawn il-proċeduri għalhekk il-Liġi ġiet mibdula b'mod li filwaqt li fiż-żmien meta seħħew ir-reati u meta ingħatat is-sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati (Malta) l-artikolu 579(2) kien jgħid:

> (2) Kull persuna li tonqos milli tħares xi waħda mill-kondizzjonijiet imposti mill-qorti fid-digriet tagħha li bih tagħti l-ħelsien mill-arrest taħt garanzija tkun ħatja ta' reat u teħel, meta tinsab ħatja, il-piena ta' multa jew ta' priġunerija għal żmien ta' erba' xhur sa sentejn, jew għal multa u priġunerija

flimkien u l-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest taħt garanzija **għandu**[1] jiġi konfiskat favur il-Gvern ta' Malta.

7. Iġifieri f'dan il-każ, il-Liġi ġiet mibdula b'mod li filwaqt li l-parametri tal-piena karċerarja u/jew pekunjarja baqgħu inalterati, mill-banda l-oħra, l-element tat-**tassattivita** tal-konfiska tal-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest inbidel b'mod li filwaqt li l-Qorti għadha obbligata li fil-każ ta' sejbien ta' ħtija ta' dan ir-reat xorta waħda trid, mandatorjament (stante l-użu tal-imperattiv "għandha") tordna li l-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest taħt garanzija jiġi konfiskat (stante r-ripetizzjoni tal-imperattiv "għandu"); iżda l-konfiska ma baqgħetx iżjed totali. Il-Liġi imperativa fil-konfiska introduċiet id-diskrezjonarjeta fir-rigward tal-quantum tal-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest li għandu jiġi konfiskat fl-intier tiegħu jew f'parti minnu favur il-Gvern ta' Malta skont kif il-Qorti tqis il-gravita' tar-reat.

8. Dan għalhekk ifisser li l-entita tal-konfiska tal-ammont stabbilit fil-ħelsien mill-arrest, li hija konsegwenzjali għas-sejbien tal-ħtija, inbidlet fis-sens li l-Qorti tista' tirriduċi l-quantum tal-ammont konfiskabbli skont dak li l-Qorti tqis li jkun il-gravita tar-reat. Dan l-element diskrezzjonali huwa allura bidla fil-proċedura li tista' taffettwa bis-sħiħ dan l-aspett tal-konsegwenzi tas-sejbien ta' ħtija tar-reat kriminali fuq il-ġudikabbli.

9. Dan irid jinqara fid-dawl tal-konsegwenzi li l-ġudikabbli jista' jsofri fil-każ tal-Liġi regolanti l-ġbir tal-ammont tal-garanzija. L-artikolu 585 tal-Kodiċi Kriminali jipprovdi illi:

> 585.(1) Għall-ġbir tas-somma stabbilita fl-obbligazzjoni tal-garanzija, fil-każ imsemmi fl-artikolu 579, il-qorti li quddiemhakellu jidher l-imputat jew akkużat, tgħaddi, skont il-każ, jew għall-ħruġ u esekuzzjoni ta' mandat ta' qbid jew ta' arrest kontra l-pleġġsakemm titħallas is-somma, jew għad-dikjarazzjoni tal-akkwist tad-depożitu favur il-Gvern ta' Malta, jew, f'każ ta' rahan, tordna l-bejgħ tiegħu.(2) Id-dispożizzjonijiet tas-subartikolu (1) jgħoddu wkollgħall-imputat jew akkużat meta dan ikun obbliga ruħu flimkienmal-pleġġ, in solidum jew b'mod ieħor, jew meta l-garanzija tkuningħatat taħt l-obbligazzjoni tal-imputat jew akkużat biss,għalkemm hu jkun ġie arrestat, ikkundannat jew illiberat fuq ir-reatli għalih ikun ġie lilu mogħti l-ħelsien mill-arrest.

10. Filwaqt li l-artikolu 586 tal-Kodiċi Kriminali jippreskrivi s-segwenti:

[1] Enfażi miżjuda minn din il-Qorti.

586.(1) Kull min jiġi arrestat minħabba li ma jkunx ħallas is-somma li għaliha jkun obbliga ruħu, għandu jinżamm f'detenzjoni għal żmien ta' mhux aktar minn ġurnata għal kull ħdax-il euro uħamsa u sittin ċenteżmu (11.65) ta' dik is-somma, sew jekk dik il-persuna tkun l-imputat jew l-akkużat sew jekk tkun il-pleġġ. Iżda fl-ebda każ ma għandha d-detenzjoni għal min majħallasx is-somma li għaliha jkun obbliga ruħu taqbeż is-sitt xhur jekk l-ammont ma jkunx iktar minn sebat elef euro (7,000), sena jekk l-ammont ma jkunx iktar minn tletin elf euro (30,000), tmintax-il xahar jekk l-ammont ma jkunx iktar minn tmenin elf euro (80,000) u sentejn jekk ikun iktar minn tmenin elf euro(80,000).

(2) Jekk il-persuna hekk detenuta ma jkollhiex biex titmantna minn tagħha, għandu jmantniha l-Gvern; iżda f'dan il-każ hija tista' tkun imġiegħla taħdem bħall-priġunieri l-oħra li huma suġġetti għax-xogħol, u tista' tinżamm f'kull ħabs li jkun.

11. Stante dawn l-implikazzjonijiet serji fuq il-ġudikabbli, din il-Qorti jidhrilha li din il-bidla fil-Liġi għandha tkun ritenuta li tpoġġi l-posizzjoni tal-ġudikabbli f'qagħda aktar vantaġġjuża minn dik li kien fiha fil-mument meta huwa kien allegatament wettaq ir-reati li ġie mixli bihom kif ukoll fiż-żmien meta huwa ġie misjub tagħhom mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta). Din il-posizzjoni iżjed vantaġġjuża ġiet fis-seħħ bl-introduzzjoni tal-emenda introdotta bl-Att XXIX tal-2021 li għandha tiġi meqjusa bħala "lex mitior" meta mqabbla mal-Liġi viġenti fiż-żmien tal-allegat kommissjoni tar-reat u sejbien ta' ħtija. In kwantu tali, din il-Qorti tqis li hija l-Liġi l-iżjed vantaġġjuża li għandha tapplika f'dan il-kamp penali. Dan in bażi għall-Liġi ordinarja Maltija, kif ukoll bl-iżviluppi legali u ġudizzjarji dwar dan il-kunċett tat-tifsira tal-kelma "piena" fil-kamp penali, daqskemm tal-isfera tal-applikabbilita tal-kunċett tal-"lex mitior" li seħħew kemm fil-ġurisprudenza lokali[2] daqskemm f'dik Ewropeja – kemm fil-Qasam Konvenzjonali kif ukoll fil-kamp tad-Dritt Komunitarju.[3]

12. Qabel xejn l-artikolu 27 tal-Kodiċi Kriminali - li jipprovdi li meta l-piena stabbilita mil-liġi li tkun isseħħ fiż-żmien tal-kawża u dik li kienet isseħħ fiż-żmien li sar ir-reat ma jkunux xorta waħda, għandha tingħata l-piena l-anqas gravi – għandu jingħata applikazzjoni b'mod oġġettiv u sostantiv. Din ir-regola għandha tapplika kemm meta l-Liġi tibdel il-kwalita jew kwantita tal-piena applikabbli b'mod speċifiku, kif ukoll meta l-bidla fil-Liġi tkun tikkonsisti fil-metodi li jolqtu l-komputazzjoni tal-piena u li jkollhom,

---

[2] Ara f'dan is-sens ukoll sentenzi ta' din il-Qorti : **Il-Pulizija vs. Martin Cassano** deċiża nhar it-28 ta' Settembru 2017 nonche **Il-Pulizija vs. Kevin Attard** deċiża nhar id-29 t'April 2021.

[3]

bħala effett tagħhom jew wieħed mill-effetti tagħhom, li l-piena ("in sensu lato") tiġi reża anqas gravi.

13. Il-prinċipju legali imsemmi huwa dak li jitnissel mill-artikolu 27 tal-Kodiċi Kriminali u ċjoe illi:

> Jekk il-piena stabbilita mil-liġi li tkun isseħħ fiż-żmien tal-kawża u dik li kienet isseħħ fiż-żmien li sar ir-reat ma jkunux xorta waħda, għandha tingħata l-piena l-anqas gravi.[4]

14. Biss din il-kwistjoni legali mhix daqshekk sempliċi daqs kemm tidher. Għalkemm il-Kodiċi Kriminali huwa ċar fuq dan il-punt, jidher daqstant ċar li l-artikolu 27 tal-Kodiċi Kriminali baqa' mhux mittiefes u mimsus sa minn meta l-Kodiċi Kriminali kien ġie promulgat bil-Proklama numru 1 tal-10 ta' Marzu 1854 li promulga l-Ordni tal-Maesta' Tagħha r-Reġina fil-Kunsill tat-30 ta' Jannar 1854. Dak iż-żmien l-artikolu 26 kien jaqra hekk :

> Se la pena stabilita nel tempo del giudizio e quella che era fissata nel tempo del reato fossero diverse fra loro, sara' sempre applicata quella di qualita' meno grave.

15. Dan huwa prinċipju sempliċi daqskemm importanti f'dan il-każ. Huwa prinċipju li, qalb diversi kien jagħmel il-Kodiċi Kriminali Malti wieħed mill-aktar Kodiċijiet għall-avangwardja ta' żmienu. Fil-fatt anke l-Professur Sir Anthony Mamo kien kiteb fuq dan is-suġġett fil-**Lectures in Criminal Law**[5] fejn waqt li jgħid li l-injoranza tal-liġi kriminali mhix skużanti għal min jiskriha, kif ukoll li l-liġi kriminali tapplika minn meta tiġi promulgata l-quddiem u li ma għandhiex applikabbilita retroattiva, jgħid ukoll li pero :

> An apparent exception to the rule that a penal law cannot have retrospective effect occurs where a new law enacted after the commission of the offence is less severe or more advantageous to the offender than the law in force at the time the offence was committed. This hypothesis is twofold:-
>
> a) The law against which the offence was committed is subsequently <u>repealed</u>, so that the act is no longer criminal;

---

[4] Fit-test ingliż tal-Kodiċi Kriminali jingħad hekk :

> 27. If the punishment provided by the law in force at the time of the trial **<u>is different</u>** from that provided by the law in force at the time when the offence was committed, the less severe kind of punishment shall be awarded.

Enfażi miżjuda minn din il-Qorti.

[5] First Year, 1965, edizzjoni riveduta fl-1986, f'paġna 30 fejn jitratta l-**Operation of Criminal Law**, **Limitations by Time**.

b) The law against which the offence was committed is subsequently <u>amended</u> or <u>changed</u> so that, though the act is still criminal, the punishment or the conditions of liability and prosecution are varied.

B. This concerns the effect of a subsequent law (that is, a law enacted subsequently to the commission of the offence) which does not cancel the criminal character of the act but alters the law on which the charged is framed by varying the penalty or the conditions of liability of prosecution in respect of that act.

The 'communis opinio' among continental writers is that where the law in force at the time of the commission of the offence and the subsequent law are different, the offender should be dealt with according to the law which is more favourable to him. This means that if the law in force at the time of the trial is less favourable to the accused than the law in force at the time of the commission of the offence, it is the latter law that should be applied retrospectively to his prejudice. If, on the contrary, the new law is more favourable to the accuse dthan the law which was in ofrce at the time the offence was committed, then it is the new law that should be applied; for, if the old law were to be applied, it would have, as to the excess of punishment or other aggravation, an effect beyond its limit of valid operation.

Section 28 of our Criminal Code provides that "if the punishment prescribed by the law in force at the time of the trial is different from that prescribed by the law in force at the time of the commission of the offnce, the less severe of the two punishments (Old Italian text : "pena di qualita' meno grave") shall be applied.

In practice it is sometimes difficult to decide which of the two punishments is 'less severe'. In this connection regard must chiefly be had to the nature or quality of the two punishments, rather than tto their duration. Every punishment causes a suffering and deprives the offender of some right: therefore, of two punishments, that one is less severe which causes less suffering and deprives the sufferer of a less important right. It is only when both punishments are of the same nature or quality that the longer or shorter term thereof is a truly decisive factor in comparing their severity. ......

The above-quoted provisions of our Criminal Code applies 'expressis verbis' where the difference is between the punishment as at the time of the commission of the offence and the punishment as at the time of the trial. This means that if, when the new law reducing the punishment comes into force, proceedings in respect of the offence have already been <u>definitely</u> concluded, such new law does not affect the sentence already awarded; saving, of course, wven in this case, the Prerogative of Mercy. If, however, when the new law comes into operation an appeal from the sentence is still pending, then the accused is entitled to the benefit of the less severe punishment (V. Crim. Appeal 'The Police vs. S. Chircop et' 13.XI. 1943; Roberti, op. cit. Vol II, 315). .....

In conclusion it needs hardly be said that the principles above set forth concerning the application of the more favourable law may be set aside by an express provision in the repealing or amending law. This is, in Malta, commonly done, especially in respect of enactments which operate for a short period of time and are at short intervals amended or repealed and re-

enacted. In such cases the necessity is obvious of saving unprejudiced any liability or proceedings incurred or instituted under the law so amended or repealed.

In England, the general rule is, now, that the repeal of a Statute has no effect on pending proceedings. Prior to 1889, by the unqualified repeal of the Statute on which an indictment was framed, the proceedings fell to the ground and no judgement would be pronounced. A prisoner indicted for an offence against an Act which was repealed after the offence was committed, but before the prisoner was tried, could not be sentenced under the repealed Act. But as to Statutes passed since 1889, the Interpretation Act, 1889 (52 & 53 Vict. C. 63, s. 38, ss.2) provides that where an Act "repeals any other enactment, then unless the contrary intention appears, the repeal shall not..... (d) affect any penalty, forfeiture or punishment incurred in respect of any offence committed against any enactment so repealed; or (e) affect any investigation, legal proceedings or remedy in respect of any such ....penalty, forfeiture or punishment as aforesaid", and that "any such investigation, legal proceeding or remedy may be instituted, continued or enforced and any such penalty, forfeiture or punishment may be imposed as if the repealing Act had not been passed". Particular clauses to the like effect were common in prior Statutes. (Arch. "Pleading, Evidence and Practice in Criminal Cases", Ed. 1931, pp.89).

The scope of operation of Adjective Criminal Laws or laws of criminal procedure will be considered more fully in our lecures on that subject. It is here sufficient to say that in matters of procedure, the general rule is that the law to be applied is always that in force at the time of the trial, notwithstanding that at the time of the commission of the offence, the mode of proceeding may have been governed by a different law and irrespective of whether such former law was more, or less, favourable to the accused.

16. Fil-fatt, fiż-żmien meta inkitbu dawn in-Noti ta' Sir Anthony Mamo, Malta kien għad ma għandhiex l-**Interpretation Act**. Din il-Liġi fil-fatt ġiet promulgata aktar tard fl-4 ta' Frar 1975 bl-Att VII tal-1975. Fl-artikolu 12 jingħad hekk :

12.(1) Meta xi Att mgħoddi wara l-bidu fis-seħħ ta' dan l-Atti ħassar xi liġi oħra, kemm-il darba ma jidhirx ħsieb kuntrarju, t-tħassir m'għandux –

(a) jerġa' jġib fis-seħħ xi ħaġa li ma tkunx fis-seħħ jew li ma tkunx teżisti fiż-żmien li fih iseħħ it-tħassir;

(b) jolqot it-tħaddim ta' xi liġi qabel ma kienet hekk imħassra jew xi ħaġa magħmula jew li tħalliet issir taħt xi liġi hekk imħassra;

(ċ) jolqot xi dritt, privileġġ jew responsabbiltà miksuba jew meħuda taħt xi leġislazzjoni hekk imħassra jew li ġejja minn xi leġislazzjoni bħal dik;

(d) jolqot xi penali, konfiska jew piena li wieħed seta' jeħel dwar xi reat li jkun sar kontra xi liġi hekk imħassra, jew xi responsabbiltà għal xi penali, konfiska jew piena bħal dawk;

(e) jolqot kull stħarriġ, proċedimenti legali, jew rimedju dwar xi dritt, privileġġ, obbligazzjoni, responsabbiltà, penali, konfiska, jew piena kif intqal qabel,u kull stħarriġ, proċedimenti legali, jew rimedju bħal dawk jistgħu

jinbdew, jitkomplew, jew jiġu nforzati, u kull penali, konfiska jew piena bħal dawk jistgħu jiġu mposti, bħallikieku l-Att li jħassar ma jkunx għadda.

17. Skont din il-Liġi għalhekk meta jkun hemm bidla f'Liġi li tolqot anke l-piena jew konfiska li tkun preskritta għar-reat, il-Liġi li għandha tibqa' applikabbli hija dik fiż-żmien ta' meta jkun ġie mwettaq ir-reat. Dan ifisser li bis-saħħa tal-Att dwar l-Interpretazzjoni, Kapitolu 249 tal-Liġijiet ta' Malta, il-posizzjoni **ceteris paribus** ġiet simili għal dik deskritta minn Mamo fir-rigward tal-posizzjoni fl-Ingilterra u Wales wara l-1889.

18. Minħabba din il-problematika, kienet reċentement saret proċedura permezz ta' referenza kostituzzjonali lil Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, Sede Kostituzzjonali fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Mark Anthony Brincat** u li ġiet deċiża fl-4 ta' Lulju 2019. F'din il-kawża ġie deċiż is-segwenti:

> Illi jidher li l-iżjed aspett li dwaru r-Riferenza titlob direzzjoni huwa dak li jirrigwarda l-jedd li persuna ma tinstabx ħatja dwar xi għemil li, fiż-żmien li twettaq, ma jkunx meqjus mil-liġi bħala reat;
>
> Illi safejn jgħoddu d-dispożizzjonijiet tal-artikjolu 39(8) tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 7 tal-Konvenzjoni xieraq jingħad li l-prinċipju mħaddan fihom jiġbor fih il-massima tad-dritt "nullum crimen sine praevia lege" li f'ilsienna tfisser li ħadd ma hu ħati ta' reat dwar għemil li, fil-waqt li jkun sar, ma kienx mil-liġi meqjus li huwa reat. Marbuta sfiq ma' dan il- prinċipju hemm l-ieħor li jrid li ma tistax tingħata piena eħrex minn dik li kienet tgħodd fiż-żmien meta twettaq ir-reat jew dwar għemil li, meta jkun twettaq jew naqas li jitwettaq, ma kien iġorr l-ebda piena ("nulla poena sine lege"). Dan ifisser ukoll li l-ebda liġi li ssir wara li jkun sar dak l-għemil ma tiswa biex tibdlu f'reat. Il-ħsieb wara dawn l-artikoli hu li titwarrab kull arbitrarjetà fis- sura ta' sanzjoni li tista' tirriżulta mill-imġiba ta' xi persuna, ukoll jekk f'għajnejn ħaddieħor dik l-imġiba tista' ma tingħoġobx jew saħansitra tkun ta' min jistmerrha. Għaliex l-għan tal-liġi huwa dak li tfisser u tgħid x'inhu l- għemil li jitqies reat u x'inhuma l-konsegwenzi li joħorġu fuq min iwettqu;
>
> Illi dan ifisser ukoll li kemm l-għemejjel li jikkostitwixxu reat u kif ukoll il-pwieni li jingħataw fil-każ ta' sejbien ta' ħtija dwar it-twettiq tal-istess reat iridu jkunu preskritti b'mod ċar minn liġi, b'mod li persuna tkun taf minn qari tagħha jew mit-tifsir li Qorti tista' tagħti dwarha, liema għemejjel jew omissjonijiet iġibulu fuqu r-responsabbiltà kriminali[16]. B'"liġi" wieħed jifhem kemm dispożizzjoni ta' liġi miktuba u kif ukoll ġurisprudenza li tfisser l-għemil, u titlob li jkollha l-ħtiġijiet kwalitattivi li tkun magħrufa minn qabel u prevedibbli[17];
>
> Illi jidher li minn dawn id-dispożizzjonijiet maż-żmien tnissel ukoll mill-Q.E.D.B. prinċipju ieħor li jrid li l-ebda awtorità nazzjonali m'għandha tagħti

lil-liġi kriminali tifsira wiesgħa, bħal b'analoġija, li tista' tkun ta' ħsara lill-persuna mixlija b'reat, u għalhekk titnissel il-ħtieġa li kull offiża tkun imfissra sewwa fil-liġi nnifisha, b'mod li l-persuna tagħraf minn kliem il-liġi, u jekk meħtieġ bl-għajnuna tat-tifsir tal-Qrati, liema għemil jew omissjoni iwassluh għall-ksur tagħha[18]. Dan ma jfissirx li l-Qrati titneħħielhom is-setgħa li jagħtu t-tifsira tagħhom tal-liġi li jridu japplikaw għall-każ[19]. Ifisser biss li l- Qorti m'għandhiex tislef il-funzjonijiet tagħha biex jew taħlaq hi l-elementi ta' reat għal imġiba partikolari li l-liġi nnifisha ma tagħrafx, jew billi, b'tiġbid jew tixbih, tadatta għal imġiba partikolari l-elementi ta' reat maħsub għal ċirkostanzi ta' għemil bħalu. Huwa għalhekk li l-artikolu 7 tal-Konvenzjoni

[16] Q.E.D.B. (GC) 17.9.2009 fil-kawża fl-ismijiet Scoppola vs Italja (Nru. 2) (Applik. Nru. 10249/03) §§ 93 – 94
[17] Q.E.D.B. 7.2.2002 fil-kawża fl-ismijiet E.K. vs Turkija (Applik. Nru. 28496/95) §51
[18] Q.E.D.B. (GC) 25.5.1993 fil-kawża fl-ismijiet Kokkinakis vs Greċja (Applik. Nru. 14307/88) §§ 52 – 3
[19] P.A. (Kost.) GV 28.3.2008 fl-atti tar-Riferenza Kostituzzjonali fl-ismijiet Il-Pulizija vs Lorraine Falzon (mhix appellata)

jiggarantixxi l-prinċipju taċ-"ċertezza tad-dritt" bħala tarka li tilqa' lil persuna minn akkuża li ma tkunx tista' tiddefendi ruħha minnha kif jixraq;

Illi f'dan ir-rigward jidher li biex jista' jingħad li liġi toqgħod għall-jedd imħares fl-artikolu 7, "The provisions have to be sufficiently foreseeable and accessible. This requirement serves to avoid a criminal conviction being based on a legal norm of which the person concerned could not, or at least need not, have been aware of beforehand. This condition is satisfied if the individual may know from the wording of the relevant provision, and, if need be, from the relevant case-law, what acts and omissions will make him liable. ... The Court[20] took into consideration that, however clearly drafted a legal provision may be, there is always an inevitable element of judicial interpretation. It is inevitable for the making of legal provisions that more or less vague wordings are used. The Court also accepts that legal provisions must have a certain flexibility to handle changing circumstances and to avoid excessive rigidity"[21];

Illi fis-sottomissjonijiet tiegħu l-Avukat Ġenerali jisħaq li f'dan ir- rigward ukoll ir-Riferenza saret qabel waqtha, għaliex it-tħaddim tal-jedd imsemmi jaf l-applikazzjoni tiegħu meta persuna tkun instabet ħatja ta' għemil jew reat kriminali u mhux qabel. Ladarba l-proċeduri li fil-qafas tagħhom saret ir-Riferenza għadhom mexjin, ma jistax jingħad li hemm ksur tal-imsemmi jedd, b'mod partikolari fejn jgħodd il-prinċipju li persuna titqies li hija innoċenti sakemm ma tirriżultax mod ieħor il-ħtija tagħha. Huwa jżid jgħid li, biex wieħed jista' jqis jekk seħħx tabilħaqq ksur tal-jedd imħares fl-artikolu 39(8) tal-Kostituzzjoni jew tal-artikolu 7 tal-Konvenzjoni, irid ikun hemm sejbien ta' ħtija b'sentenza jew deċiżjoni li tkun aħħarija u li minnha ma jistax jittieħed l- ebda proċediment ieħor[22];

Illi l-Qorti tagħraf is-siwi tas-sottomissjonijiet tal-Avukat Ġenerali dwar it-tħaddim tar-regoli li jħarsu l-imsemmi jedd, imma fl-istess waqt ma tistax twarrab minn quddiemha ċ-ċirkostanza partikolari li wasslet lill-Qorti Riferenti biex titlob id-direzzjoni ta' din il-Qorti. Kif ingħad qabel, f'dan il-każ, il-bdil li seħħ fil-liġi neħħa minn reat l-għemil (jew aħjar, in-nuqqas ta' għemil) li dwaru l-imputati kienu mixlija. Fl-istess Riferenza, il-Qorti Riferenti

indikat jekk huwiex il-każ li titħaddem ir-regola magħrufa bħala tal-"Lex mitior". Minħabba li din il-Qorti jidhrilha li dan l-aspett jgħodd għaċ-ċirkostanzi li nħalqu fil-każ tal-imputati, sejra tqis ir-Riferenza wkoll taħt id-dawl tal-artikoli 39(8) tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 7 tal-Konvenzjoni;

---

[20] Ir-riferenza hawn hija għas-sentenza tal-Q.E.D.B. 25.11.1997 fil-kawża fl-ismijiet Grigoriades vs Greċja (Applik. Nru. 24348/94) § 38 [21] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak Theory and Practice of the European Convention on Human Rights, (4th Edit), § 11.3 f' pag. 654 [22] Kost. 6.2.2015 fl-Atti tar-Riferenza fl-ismijiet Repubblika ta' Malta vs Matthew Żarb et §§ 12 – 16

Illi ma hemmx dubju li l-jedd li persuna ma tingħatax piena għal għemil li ma jkunx jikkostitwixxi reat tiġbor fiha konsiderazzjoni wkoll dwar il- piena nnifisha, għaliex ma huwiex biżżejjed li l-għemil ikun jikkostitwixxi reat meta jsir, imma li s-sanzjoni jew il-piena li tista' tingħata għal min iwettaq għemil bħal dak trid tkun ukoll stabbilita minn liġi u magħrufa b'mod ċar minn qabel. Kemm l-artikolu 39(8) tal-Kostituzzjoni u kif ukoll l-artikolu 7 tal-Konvenzjoni huma ċari biżżejjed biex ifissru dan. Dan ifisser li għemil li l-liġi tqisu bħala reat jiġbed fuqu l-piena jew is-sanzjoni li l-liġi tippreskrivi minn qabel. Kull bdil fil-liġi li bih il-piena ta' xi għemil jew ommissjoni tiħrax ma tistax tolqot il-ksur ta' dak l-għemil jew dik l-ommissjoni li jkun twettaq qabel il-bdil tal-liġi, għaliex il-piena li tgħodd hija dejjem dik li kienet tgħodd meta l-għemil ikun twettaq;

Illi l-kwestjoni li tqum, madankollu, huwa x'effett jista' jkollu bdil ta' liġi wara li jkun twettaq għemil jew ommissjoni li, fiż-żmien li twettqu, kienu jikkostitwixxu reat meta dak il-bdil jidher li jkun ħassar ir-reat. Dan huwa l-każ li fih jinsabu l-imputati fil-proċeduri li wasslu għal din ir-Riferenza;

Illi din il-Qorti tagħraf li din il-kwestjoni qamet ukoll quddiem il-Q.E.D.B. kemm-il darba u ma jidhirx li l-fehma u t-tagħlim dwarha kienu dejjem f'bixra waħda. Il-linja li kienet tittieħed kienet li, ladarba l-artikolu 7 ma jsemmix kontinġenza bħal din, allura l-għoti ta' piena eħfef ma kinitx tagħmel parti minn dak l-artikolu[23], u wisq anqas ma jseħħ il-waqfien ta' xi proċediment kriminali li jkun laħaq inbeda[24]. Min-naħa l-oħra, ingħad li "The words 'at the time the criminal offence was commited'[25] suggest that this provision does not confer a right to application of the norm as subsequently alleviated, or of the lowered penalty. However, as observed above, Article 7 clearly does prohibit such an application either. It may even be prescribed by doestic law .. The lack of a provision of this iport in Article 7 is to be regretted, but it may be hoped that every court, except in special circumstances, will exercise this clemency if its domestic law leaves any scope for so doing"[26];

Illi madankollu, f'każ partikolari (u li jidher li kien f'moħħ il-Qorti Riferenti meta fasslet ir-Riferenza li bagħtet lil din il-Qorti) ingħad li "the Court takes the view tha it is necessary to depart from the case-law established by the Commission .. .. and affirm that Article 7 § 1 of the Convention guarantees not only the principle of non-retrospectiveness of more stringent criminal laws but also, and implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. That principle is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a

final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant"[27]. Fost l-oħrajn, biex waslet għal dik il-fehma, il-Q.E.D.B. qieset żviluppi ta' liġijiet jew konvenzjonijiet internazzjonali li daħlu fis-seħħ mal-medda tas-snin, fosthom ukoll il-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal- Unjoni Ewropeja[28];

[23] Ara, b'eżempju Q.E.D.B. 30.9.2004 fil-kawża fl-ismijiet Zaprianov vs Bulgarija (Applik. Nru. 41171/98) [24] W.A. Schabas The European Convention on Human Rights: Commentary (OUP 2015) f'paġ. 350
[25] B'riferenza għall-Art. 7 tal-Konvenzjoni
[26] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak op. cit, § 11.3 f' pag. 657

Illi wieħed irid jgħid li dik is-sentenza ma kinitx unanimi u ċ-ċirkostanzi li dwarha ngħatat dik il-fehma ma kinux għal kollox jixbhu 'l dawk tal-każ tal-imputati f'din il-kawża. Minbarra dan, wieħed ma jistax joqgħod biss fuq dak li jiddisponi l-artikolu 7(1) tal-Konvenzjoni bla ma jqis ukoll dak li jgħid l-artikolu 7(2);

Illi jekk wieħed kellu jqis id-dispożizzjonijiet rilevanti tal-liġi f'Malta u li ssemmew aktar qabel f'din is-sentenza, ma għandu jkun hemm l- ebda dubju li l-bdil li sar fil-liġi ma laqat bl-ebda mod is-siwi tal-akkuża mressqa kontra l-imputati għaliex, fid-data meta twettaq l-għemil li bih jinsabu akkużati u wkoll fiż-żmien meta nfetħu l-proċeduri kontra tagħhom, l-artikolu 25A tal-Kap 378 kien fis-seħħ u kien jippreskrivi sanzjoni f'każ ta' sejbien ta' ħtija. L-istess jista' jingħad dwar id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 12 tal-Att dwar l-Interpretazzjoni u dan b'rabta ma' dak li jipprovdi l-artikoplu 39(8) tal-Kostituzzjoni wkoll. Il-kwestjoni hija xi ftit aktar delikata meta wieħed jaqra l- artikolu 70 tal-Kapitolu 510. Minn kliem dak l-artikolu din il-Qorti tifhem li, fil-każ tar-reat li kien maħsub taħt l-artikolu 25A tal-Kap 378, għal dak li jirrigwarda proċeduri f'qorti li kienu diġà nbdew qabel id-dħul fis-seħħ tal-bidliet fil-liġi, dak l-artikolu jitqies bħallikieku ma tħassarx. Fi kliem ieħor, ir-rieda tal-liġi jidher li hi li fil-każ ta' għemil jew ommissjoni taħt l-artikolu 25A u li dwaru kienu ttieħdu passi quddiem qorti, dak l-artikolu mhux biss ma tħassarx imma lanqas jista' jingħad li l-għemil ġie dekriminalizzat;

Illi għalhekk, il-Qorti tasal għall-fehma li lanqas fir-rigward tal-jedd tal-imputati li ma jkunx suġġetti għal piena għal għemil li mhuwiex reat stabbilit mil-liġi ma jirriżulta li, fiċ-ċirkostanzi tal-każ tagħhom, qiegħed jew sejjer ikun hemm ksur ta' dan il-jedd bil-fatt li qegħdin jitmexxew kontrihom il-proċeduri kriminali li minnhom tressqet din ir-Riferenza;

19. L-Att dwar l-Interpretazzjoni kien ġie promulgat f'Malta madwar tnax il-sena qabel ma Malta adottat l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea fid-19 t'Awissu 1987, fejn allura l-artikolu 3 tiegħu jgħid li :

3.(1) Id-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali għandhom isiru, u jkunu esegwibbli bħala, parti mil-Liġi ta' Malta.
(2) Fejn ikun hemm xi liġi ordinarja li tkun inkonsistenti mad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali, l-imsemmija Drittijiet u Libertajiet

Fundamentali għandhom jipprevalu, u dik il-liġi ordinarja għandha, safejn tkun inkonsistenti, tkun bla effett.

20. Fil-fatt, anke fil-pubblikazzjoni **Guide on Article 7 of the Convention** stampat mill-Qorti Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem, fil-parti intitolata **No punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty** f'paġna 21 hemm il-parti jisimha **V. Principle of retrospective application of more favourable criminal law** fejn jingħad hekk:

> 55. Even though Article 7 § 1 of the Convention does not expressly mention the principle of the retroactivity of the lighter penalty (unlike Article 15 § 1 in fine of the United Nations Covenant on Civil and Political Rights and Article 9 of the American Convention on Human Rights), the Court held that Article 7 § 1 guarantees not only the principle of non-retroactivity of more stringent criminal laws but also, and implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. That principle is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant (Scoppola v. Italy (no. 2) [GC], §§ 103-109, concerning a thirty-year prison sentence instead of a life sentence). The Court considered that "inflicting a heavier penalty for the sole reason that it was prescribed at the time of the commission of the offence would mean applying to the defendant's detriment the rules governing the succession of criminal laws in time. In addition, it would amount to disregarding any legislative change favourable to the accused which might have come in before the conviction and continuing to impose penalties which the State – and the community it represents – now consider excessive" (ibid., § 108). The Court noted that a consensus had gradually emerged in Europe and internationally around the view that application of a criminal law providing for a more lenient penalty, even one enacted after the commission of the offence, had become a fundamental principle of criminal law (ibid., § 106).

21. Mill-banda l-oħra, l-artikolu 49 tal-Karta tad-Drittijiet tal-Bniedem tal-Unjoni Ewropea, li ġie wkoll adottat minn Malta ma jħalli xejn għall-immaġinazzjoni meta, trattanti **Il-prinċipji ta' legalità u proporzjonalità ta' reati u ta' pieni** jgħid hekk:

> 1. L-ebda persuna m'għandha tiġi kkundannata għal xi att jew ommissjoni li, fiż-żmien meta sar jew saret, ma kienx jew ma kenitx reat skond il-liġi nazzjonali jew il-liġi internazzjonali. Lanqas m'għandha tingħata piena akbar minn dik li kienet applikabbli fiż-żmien meta twettaq ir-reat. **Jekk wara li twettaq ir-reat, il-liġi tipprovdi għal piena inqas, dik il-piena għandha tkun applikabbli.**[6]

[6] Enfażi miżjuda minn din il-Qorti.

2. Dan l-Artikolu m'għandux jippreġudika l-proċess u l-piena ta' persuna ħatja ta' att jew ommissjoni li, fiż-żmien meta sar jew saret, kien jew kienet reat skond il-prinċipji ġenerali rikonoxxuti mill-komunità tan-nazzjonijiet.
3. Is-severità tal-piena m'għandhiex tkun sproporzjonata għar-reat.

22. Fir-referenza preliminari lil Qorti Ewropea tal-Ġustizzja numru **C-218/15** fl-ismijiet **Criminal Proceedings against Gianpaolo Paoletti et**, dik il-Qorti qalet hekk:

> The principle of the retroactive application of the more lenient criminal law, as enshrined in Article 49(1) of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, is part of primary EU law. Even before the entry into force of the Treaty of Lisbon, which conferred on the Charter the same legal value as the treaties, it has been held that that principle followed from the constitutional traditions common to the Member States and, therefore, had to be regarded as forming part of the general principles of EU law, which national courts must respect when applying national law.

23. Il-posizzjoni dwar dan il-punt illum il-ġurnata hija regolata mhux biss fuq bażi lokali iżda wkoll u b'mod partikolari fuq bażi Ewropea. Anke l-posizzjoni ġurisprudenzjali penali f'Malta qegħda wkoll tieħu din id-direzzjoni. Hekk wieħed jara l-appell kriminali **Il-Pulizija vs. Martin Cassano** deċiż nhar it-28 ta' Settembru 2017, jieħu l-posizzjoni li essenzjalment jadotta l-Mamo qabel l-introduzzjoni tal-Att dwar l-Interpretazzjoni. Il-Qorti tal-Appell Kriminali kienet qalet hekk:

> Illi in linja mad-decizjonijiet moghtija mill-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem il-qorti ghalhekk hija tal-fehma illi fir-rigward tat-tieni akkuza ebda piena ma ghandha tigi imposta fuq l-appellanti u l-Qorti ghaldaqstant ser tghaddi biex tastjeni milli tiehu konjizzjoni ta' dina l-akkuza u tirrevoka konsegwentement is-sejbien ta' htija li wasslet ghaliha l-Ewwel Qorti:
>
> "The Court notes that the obligation to apply, from among several criminal laws, the one whose provisions are the most favourable to the accused is a clarification of the rules on the succession of criminal laws, which is in accord with another essential element of Article 7, namely the foreseeability of penalties .... The Court .... affirms that Article 7 § 1 of the Convention guarantees not only the principle of non-retrospectiveness of more stringent criminal laws but also, and implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. That principle is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant.[1]"
>
> Illi l-Qorti Ewropeja kompliet tirraferma din il-posizzjoni fid-decizjonijiet li segwew bhal Öcalan v. Turkey deciza fit-18 ta' Marzu, 2014 fejn gie ritenut:

[1] Scoppola vs Italy App.No.12049/03 – 17/09/2009 (Grand Chamber)

"The court notes that the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law, considered by the court in Scoppola (no. 2), as guaranteed by Article 7, is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant.[2]"

Sahansitra il-Professur Mamo fin-noti tieghu ghad-dritt penali kien tal-fehma illi:

"In fact, in the hypothesis under discussion, though the liability was contracted while the former law was still in force, the prosecution and sentence would be carried on and pronounced after such law has been repealed. So that, if such law were to be applied to such prosecution and sentence, it would be given an effect beyond its legal limit of operation.

It is thus not by way of an equitable retrospective application of the new law but rather on the grounds that the operation of the old law cannot extend beyond its repeal (divieto di ultra-attivita') that, in this hypothesis, the criminal proceedings cannot be maintained in respect of the act which, at the time of the trial, has ceased to constitute a criminal offence.

24. F'dan ir-rigward dil-Qorti fil-każ **Il-Pulizija vs. Gordon Spiteri**[7]kienet stqarret hekk**:**

Illi fuq il-principju tar-retroattivita tad-dritt penali titkellem mhux biss il-Kostituzzjoni, izda ukoll l-artikolu 7 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghad-Drittijiet talBniedem fejn fil-kaz maghruf ta' Scoppola v. Italy l-Qorti Ewropea biddlet il-pozizzjoni li kienet hadet precedentement u osservat li:

"The Court notes that the obligation to apply, from among several criminal laws, the one whose provisions are the most favourable to the accused is a clarification of the rules on the succession of criminal laws, which is in accord with another essential element of Article 7, namely the foreseeability of penalties …. The Court …. affirms that Article 7 § 1 of the Convention guarantees not only the principle of non-retrospectiveness of more stringent criminal laws but also, and implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. That principle is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant."

[7] Deċiża nhar is-26 ta' Ottubru 2017

Illi l-Qorti Ewropeja kompliet tirrafferma din il-posizzjoni fid-decizjonijiet li segwew bhal Öcalan v. Turkey deciza fit-18 ta' Marzu, 2014 fejn gie ritenut:

> "The court notes that the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law, considered by the court in Scoppola (no. 2), as guaranteed by Article 7, is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant."

25. Din ukoll jirriżulta li hija l-posizzjoni abbraċċjata mill-Professur Kevin Aquilina meta f'artikolu tiegħu miktub minnu fis-27 ta' Frar 2017[8] :

The European Court of Human Rights (ECtHR) has enunciated in its case what it referes to as the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. It has explained this principle in the Grand Chamber's decision of Scoppola v. Italy (No. 2) of September 17, 2009 as follows :

"In the light of the foregoing considerations, the court takes the view that it is necessary to depart from the case law established by the Commission in the case of X v. Germany and affirm that Article 7 § 1 of the Convention guarantees not only the principle of non-retrospectiveness of more stringent criminal laws but also, and implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law.

"That principle is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant...

"It follows that the applicant was given a heavier sentence than the one prescribed by the law which, of all the laws in force during the period between the commission of the offence and delivery of the final judgment, was most favourable to him... In the light of the foregoing, the court considers that the respondent State failed to discharge its obligation to grant the applicant the benefit of the provision prescribing a more lenient penalty which had come into force after the commission of the offence".

This was not the only case where the ECtHR applied the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law. Other cases followed. Such is the case of Öcalan v. Turkey (No 2) of March 18, 2014 where it held that :

"The court notes that the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law, considered by the court in Scoppola (no. 2), as guaranteed by Article 7, is embodied in the rule that where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of the offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the

[8] **The More Lenient Criminal Law**, The Times, 27 ta' Frar 2017.

courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant."

In the Öcalan judgment, the court also referred to another case: "In its decision in the case of Hummatov v. Azerbaijan ([dec.], nos. 9852/03 and 13413/04, May 18, 2006), the court approved the parties' shared opinion that a life sentence was not a harsher penalty than the death penalty."

In Ruban v. Ukraine decided on July 12, 2016, the ECtHR held as follows: "Article 7 § 1 guarantees not only the principle of non-retrospectiveness of more stringent criminal laws but also, implicitly, the principle of retrospectiveness of the more lenient criminal law".

In Koprivnikar v. Slovenia, Strasbourg explained these words as follows: "In other words, where there are differences between the criminal law in force at the time of the commission of an offence and subsequent criminal laws enacted before a final judgment is rendered, the courts must apply the law whose provisions are most favourable to the defendant (see Scoppola v. Italy (no. 2) [GC], no. 10249/03, § 109, September 17, 2009).

In its judgment in the case of Gouarré Patte v. Andorra the court extended the guarantees of Article 7 concerning the retrospectiveness of the more lenient criminal law to the possibility of retrospective revision of the final sentence if domestic law provided for such a possibility (see Gouarré Patte v. Andorra, no. 33427/10, §§ 33 to 36, January 12, 2016).

By applying the above case law to the Bill, the situation is that under the Bill no punishment will be meted out for criminal libel on its entry into force once this offence is being decriminalised but under the Press Act which will be repealed by the Bill, the punishment is that of a fine. Needless to say, the most lenient of both provisions is the one which imposes no punishment not the one which imposes a fine.

Therefore clause 27(4) of the Bill is not in conformity with Article 7 of the ECHR. On the contrary, it is in breach of human rights. Yet, as the Bill has not been enacted into law, there is still time for government to salvage this situation provided that it understands that there is a problem here which needs addressing.

26. Fil-fehma ta' din il-Qorti, il-prinċipji li illum il-ġurnata għandhom japplikaw f'dan il-kamp huma dawk li huma wkoll riflessi aktar il-fuq, b'mod partikolari, fl-artikolu 27 tal-Kodiċi Kriminali – speċifikament applikabbli għall-kamp penali u li fih l-elementi ċentenarji daqskemm immutabbli tal-"grazia e giustizia" u li jirrifletti l-posizzjoni li aktar minn mija u ħamsin sena wara l-promulgazzjoni tiegħu huwa rifless fl-iżvilupp tal-Liġi u tal-Ġurisprudenza fil-Qasam tad-Drittijiet tal-Bniedem evolviet b'mod li l-artikolu 49 tal-Karta tad-Drittijiet tal-Bniedem tal-Unjoni Ewropeja aktar il-fuq imsemmija ma jħallix

ekwivoċi. Jekk wara li twettaq ir-reat, il-liġi tipprovdi għal piena inqas, dik il-piena għandha tkun applikabbli. Dan għandu japplika wkoll fil-każ ta' konsegwenza tas-sejbien tal-ħtija u l-piena bħal ma hija l-konfiska tassattiva tal-ammont tal-garanzija stabbilit fil-ħelsien mill-arrest b'mod partikolari in kwantu jġib miegħu mhux biss telf patrimonjali fil-każ li l-ħati jkun f'qagħda li jħallas għal dik il-garanzija mitlufa, iżda aktar agħar minn hekk li huwa jkun irid iħallas bil-liberta tiegħu fil-każ li ma jkunx f'qagħda li huwa jħallas l-istess.

27. Mistqarra dawn il-prinċipji, għalhekk din il-Qorti tqis li għandha tapplika għal dan il-każ l-artikolu 579(2)(3) tal-Kodiċi Kriminali skont kif emendat bl-Att XXIX tal-2021.

Ikkunsidrat

28. In kwantu dan huwa appell iffukat fuq il-piena li ġiet erogata fil-konfront tal-appellant, jingħad li l-ġustifikazzjoni tal-piena fl-eżerċizzju tad-Dritt Penali modern hija pernjata fuq tliet prinċipji kardinali u tiffoka fuq tliet effetti prinċipali, jiġifieri l-effett :

(a) Retributtiv;
(b) Preventiv; u
(c) Riedukattiv jew rijabilitattiv tal-piena

29. L-aspett retributtiv tal-piena huwa, skont il-ġurista Francesco Carnelutti, dak li jservi biex jirristabbilixxi moralment is-sitwazzjoni għal kif kienet qabel ma seħħet il-ħsara bil-kommissjoni tar-reat. Il-ħati jrid jagħmel tajjeb għall-azzjoni vjolattiva tad-dritt penali kommessa minnu u li tkun kisret il-paċi u trankwillita' soċjali.

30. L-aspett preventiv tal-piena huwa dak li jrid jassigura li l-piena tkun strument li bih, grazzi għal biża li s-sanzjoni li tkun tista' tingħata toħloq f'moħħ il-persuni, b'mod li dak li jkun jerġa jaħsibha darbtejn qabel ma jikkommetti reat. Fi kliem ieħor, minħabba l-biża li teħel il-piena, persuna tiġi mġegħela tixtarr sew il-konsegwenzi t'egħmilha **<u>qabel</u>** ma twettaq l-att kriminuż.

31. L-effett preventiv għalhekk huwa dupliċi : wieħed ta' natura ġenerali u l-ieħor ta' natura speċjali. L-effett preventiv ġenerali huwa dak li bis-saħħa tal-liġi penali li tistabbilixxi l-piena, l-kollettivita tiġi kemm jista' jkun miżmuma milli tikkommetti reati minħabba l-biża li tinkorri fil-piena jekk tinstab ħatja. Aktar ma dik il-piena tiġi applikata fil-prattika, aktar dak l-effett preventiv ġenerali jkun laħaq il-mira

tiegħu. L-aspett preventiv speċjali huwa dak li japplika għall-ħati innifsu, li jkun esperjenza fuqu personali l-effetti tal-piena, b'mod li darb'oħra jerġa jaħsibha sew qabel ma jagħżel li jikser il-Liġi. Jekk il-kollettivita titlef din il-biża mill-piena minħabba li l-Liġi penali tibda' titnaqqar fil-kwalita jew kwantita tal-piena jew inkella minħabba li l-pieni ma jiġux applikati bir-rigorosita dovuta għall-fattispecie tal-każ, allura ma jkun hemm xejn li jġiegħel lill-kollettivita milli tiddeżisti għax jekk tiddelinkwi mingħajr konsegwenza jew b'konsegwenza żgħira, isir konvenjenti għall-kollettivita' li tiddelinkwi. Dan iwassal għal proliferazzjoni ta' delinkwenza b'konsegwenzi nefasti għall-interessi tal-istess kollettivita'. Il-kollettivita' allura teħtieġ li l-piena jkollha aspett preventiv li jkun effettiv u effikaċi meħtieġ għall-eżistenza paċifika tal-istess kollettivita. Altrimenti, il-kollass.

32. Finalment hemm l-aspett riedukattiv u rijabilitattiv tal-piena, li tikkonċentra mhux daqstant fuq l-aspett tal-ħtija speċifika tal-ħati u li għaliha tkun immirata l-azzjoni repressiva tal-piena, daqskemm fuq l-aspett ta' trattament terapewtiku individwali, immirat lejn ir-rijabilitazzjoni tal-ħati. Dan l-aspett rijabilitattiv huwa kruċjali għall-kollettivita in kwantu jgħin lill-ħati jgħaddi minn proċess ta' riforma tiegħu innifsu biex jgħinu jinqata' mir-raġunijiet u l-kundizzjonijiet li jkunu wasluh biex jiddelinkwi, billi jagħraf iqum fuq saqajh, billi jibni ħajtu mill-ġdid u ma jibqax aktar ta' theddida għas-soċjeta bħal meta kien fil-mument meta jkun iddelinkwa.

33. F'dan il-kuntest il-piena għandu jkollha effetti riedukattivi u korrezzjonali fuq il-ħati. Iżda aktar minn hekk il-ħati għandu jkollu dawk l-istrutturi maħsuba mill-Istat biex ikun jista' jwettaq dan il-perkors rijabilittativ u jiġi mgħejjun itejjeb l-imġieba tiegħu b'mod li għalhekk ikun jista' jerġa jiġi reintegrat fis-soċjeta, billi jiġi riedukat, imħeġġeġ jiżviluppa t-talenti u l-abbiltajiet tiegħu, inkoraġġit jaħdem biex ikollu biex jerġa jibni ħajtu, jkollu biex jgħix diċenti, ma jkollux għalfejn jiddelinkwi u jkollu wkoll minn fejn għad-danni li jkun ikkawża b'egħmilu. F'dan is-sens allura l-Carnelutti jtenni li l-piena hija distinta mill-kastig, għalkemm għandha effikaċja repressiva.

34. F'dawn il-proċeduri t'appell mill-piena għalhekk, il-Qorti trid tara jekk il-Qorti tal-Maġistrati setgħetx legalment u raġonevolment tasal għal dik il-piena fis-sens li tistħarreġ jekk il-piena inflitta minnha kienet taqa' fil-parametri legali, jekk kienetx żbaljata fil-prinċipju jew kienetx manifestament eċċessiva.

35. Kif ġie mistqarr mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri) fil-kawża fl-ismijiet **The Republic of Malta vs. Kandemir Meryem Nilgum and Kucuk Melek** deċiża nhar il-25 t'Awissu 2005:

> It is clear that the first Court took into account all the mitigating as well as the aggravating circumstances of the case, and therefore the punishment awarded is neither wrong in principle nor manifestly excessive, even when taking into account the second and third grounds of appeal of appellant Melek. As is stated in Blackstone's Criminal Practice 2004 (supra):
>
> "The phrase 'wrong in principle or manifestly excessive' has traditionally been accepted as encapsulating the Court of Appeal's general approach. It conveys the idea that the Court of Appeal will not interfere merely because the Crown Court sentence is above that which their lordships as individuals would have imposed. The appellant must be able to show that the way he was dealt with was outside the broad range of penalties or other dispositions appropriate to the case. Thus in Nuttall (1908) 1 Cr App R 180, Channell J said, 'This court will...be reluctant to interfere with sentences which do not seem to it to be wrong in principle, though they may appear heavy to individual judges' (emphasis added). Similarly, in Gumbs (1926) 19 Cr App R 74, Lord Hewart CJ stated: '...that this court never interferes with the discretion of the court below merely on the ground that this court might have passed a somewhat different sentence; for this court to revise a sentence there must be some error in principle." Both Channell J in Nuttall and Lord Hewart CJ in Gumbs use the phrase 'wrong in principle'. In more recent cases too numerous to mention, the Court of Appeal has used (either additionally or alternatively to 'wrong in principle') words to the effect that the sentence was 'excessive' or 'manifestly excessive'. This does not, however, cast any doubt on Channell J's dictum that a sentence will not be reduced merely because it was on the severe side – an appeal will succeed only if the sentence was excessive in the sense of being outside the appropriate range for the offence and offender in question, as opposed to being merely more than the Court of Appeal itself would have passed."[2]
>
> This is also the position that has been consistently taken by this Court, both in its superior as well as in its inferior jurisdiction.

36. Mill-banda l-oħra din il-Qorti trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar jekk il-Qorti tal-Maġistrati applikatx piena li kienet manifestament eċċessiva meta wieħed jieħu kont ukoll tal-aspetti retributtivi u preventivi tas-sentenza emessa minnha. Kif intqal aktar il-fuq fl-appell **Kandemir** u li ġie wkoll imbagħad ribadit fl-appell superjuri **Ir-Repubblika ta' Malta vs. Marco Zarb**, deċiża nhar il-15 ta' Diċembru 2005, din il-Qorti bħala Qorti ta' appell ma tiddisturbax is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-ewwel istanza sempliċiment għaliex kienet tippreskrivi piena li kienet għola minn dik li din il-Qorti kif komposta kienet kieku tagħti kieku kienet hi li qegħda teroga l-

piena. Biex l-appell jirnexxi, kien meħtieġ li l-appellant juri li l-piena mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati kienet toħroġ barra mill-parametri tal-piena jew miżuri applikabbli għall-każ. Din il-Qorti ma tinterferix ma pieni li ma jkunux jidhru li huma żbaljati fil-prinċipju, għalkemm ikunu jidhru li huma pieni ħorox għal xi Ġudikanti. Biex piena mogħtija minn Qorti tal-Ewwel Istanza tkun tista' tiġi mibdula jrid jiġi pruvat li kien hemm xi żball fil-prinċipju wara l-emanazzjoni ta' dik il-piena. Il-Qorti tal-Appell Kriminali fl-Ingilterra żviluppat ukoll il-kunċett ta' sindakabilita tal-piena tal-Qorti tal-Ewwel Istanza fil-każ li din tkun eċċessiva jew manifestament eċċessiva. Biss dan ma jfissirx li sempliċiment għax sentenza tkun tidher li hija fuq in-naħa aktar severa din tkun tissodisfa dan it-test tal-eċċessivita jew eċċessivita manifesta. Anzi dik il-Qorti ttenni li appell fuq tali piena jkun jista' jiġi milqugħ jekk jirriżulta li s-sentenza tkun barra l-parametri tal-piena li tkun applikabbli :

a. għall-offiża in kwistjoni u
b. għaċ-ċirkostanzi tal-ħati

u mhux għaliex tkun piena li tkun għola minn dik li kieku l-Qorti tal-Appell kienet teroga għall-każ in kwistjoni. Dawn il-prinċipji ġew ukoll imħadnin minn din il-Qorti, kolleġjalment komposta fis-sentenza **Ir-Repubblika ta' Malta vs Carmen Butler et** deċiża nhar is-26 ta' Frar 2009 fejn ġie mistqarr ukoll is-segwenti :

> 8. Fil-verita`, dawn il-principji huma rifless tal-principju l-iehor li meta jkun hemm sentenza li tigi appellata mill-hati, il-Qorti tal-Appell Kriminali, bhala regola, ma tiddisturbax il-piena erogata mill-ewwel qorti sakemm dik il-piena ma tkunx manifestament sproporzjonata jew sakemm ma jirrizultax li l-ewwel qorti tkun naqset milli taghti importanza lil xi aspett partikolari tal-kaz (u anke, possibilment, lil xi cirkostanza sussegwenti ghas-sentenza ta' l-ewwel qorti) li kien jincidi b'mod partikolari fuq il- piena. S'intendi, kif diga` nghad, "sentencing is an art rather than a science" u wiehed ma jistax jippretendi xi precizjoni matematika jew identita` perfetta fit-tqabbil tal- fatti ta' kaz ma' iehor jew tal-piena erogata f'kaz ma' dik erogata f'kaz iehor.

37. Il-ġurisprudenza prevalenti f'dan il-kuntest, tgħallem li meta Qorti tiġi biex teroga piena trid tieħu kont taċ-ċirkostanzi kollha li jsawru l-każ, jiġifieri dawk tal-vitmi, l-interessi tal-komunita kollha kemm hi, kif ukoll dawk tal-ħati. F'dan is-sens, kemm il-ġurisprudenza lokali kif ukoll dik Ingliża tistabbilixxi li fl-eżerċiżżju ta' reviżjoni imħolli lilha, il-Qorti tal-Appell Kriminali trid tistħarreġ appell fuq il-piena inflitta kemm billi tqis iċ-ċirkostanzi kollha prevalenti li l-Qorti tal-Ewwel Istanza setgħet kienet f'qagħda li tara, kif ukoll,

skont kif imsemmi fis-sentenza **Butler** tqis anke, possibilment, lil xi ċirkostanza sussegwenti għas-sentenza ta' l-ewwel qorti.

Ikkunsidrat

38. F'dan il-każ, il-piena erogata mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) kienet fil-piena u skont il-Liġi li kienet fis-seħħ kemm meta seħħew ir-reati kif ukoll meta hija ġiet biex issib ħtija u teroga l-piena. Iżda f'dan il-każ kien hemm ċirkostanzi sussegwenti għas-sentenza tal-Ewwel Qorti li tibdel ix-xenarju legali kif spjegat aktar il-fuq.

39. Din il-Qorti tqis li l-Qorti tal-Maġistrati (Malta), in bażi għall-provi prodotti kellha raġun li ssib lill-appellant ħati tar-reati ipotizzati kontra tiegħu. Il-provi ftit iħallu dubju dwar dak li dik il-Qorti stqarret fis-sentenza tagħha.

40. Din il-Qorti pero, bis-saħħa tal-bidla fil-Liġi trid tagħmel l-evalwazzjoni tagħha dwar il-gravita tal-ksur u tirregola l-konfiska skont tali gravita.

41. Illi l-kundizzjonijiet kollha tal-għoti tal-ħelsien mill-arrest għandhom jiġu osservati b'mod skrupoluż. Dan peress li kull kundizzjoni imposta mill-Qorti għandha l-importanza partikolari tagħha. Li kieku l-Qorti ma ħassetx li għandha timponi dik il-kundizzjoni f'dak il-każ, hija kienet sempliċiment tħalliha barra. Il-fatt li l-Qorti tkun inkludiet kundizzjoni fid-digriet konċedenti l-ħelsien mill-arrest, ifisser li dik il-Qorti ħasset il-ħtieġa li tafda lir-rikorrent dment li huwa joqgħod għal dik il-kundizzjoni partikolari. B'hekk kull kundizzjoni hija importanti f'dan l-isfond.

42. Iżda l-Leġislatur għaraf li jista' jkun hemm ċerti ċirkostanzi fejn il-fatti li jagħtu lok għall-ksur tal-kundizzjonijiet jistgħu jirrendu ċertu ksur iżjed gravi minn ksur ieħor. F'dan il-każ jirriżulta li l-appellant kien ingħata l-ħelsien mill-arrest fuq tliet każijiet kriminali li huwa kellu pendenti kontra tiegħu. L-obbligu tal-firma jinsab imniżżel fit-tliet digrieti tal-ħelsien mill-arrest, għalkemm f'digriet tat-8 ta' Mejju 2019 biss huwa obbligat li jiffirma kuljum. Minkejja dan irriżulta lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) li l-appellant ma ffirmax għal ħmistax il-darba – maqsuma fuq dati differenti u ma jirriżultax li ppreżenta ċertifikat mediku fiż-żmien preskritt lilu. Ifisser għalhekk li huwa naqas mill-obbligu tal-firma tiegħu kif marbuta mat-tliet digrieti.

43. Imbagħad hemm il-ksur tad-digriet tal-24 ta' Lulju 2019 li kien jorbtu li ma jmurx Bormla. Il-provi miġjuba quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) irriżultaw li kienu tali li kkonvinċew lil dik il-Qorti li għalkemm l-appellant ingħata xi konċessjoni "ex gratia" mill-Ispettur Hayman biex l-appellant imur jara l-ommu minħabba raġunijiet umanitarji (ħaġa li strettament ma kienetx prerogattiva tal-Ispettur tal-Pulizija iżda kienet prerogattiva tal-Qorti li ħarġet dak id-digriet fl-ewwel lok billi rikorrent kellu jagħmel talba għal varjazzjoni ta' dik kundizzjoni partikolari) irriżulta li l-appellant abbuża minn din il-konċessjoni bil-mod kif spjegat fis-sentenza appellata. Ftit hemm wieħed x'jgħid dwar dan il-ksur in kwantu abbuż mill-fiduċja tal-Qorti (u minn dik tal-Ispettur tal-Pulizija li ħareġ għonqu għall-appellant meta kkonċedielu li jmur iżur l-ommu f'Bormla) ma jistax jiġi trattat bl-ingwanti tal-ħarir.

Deċide

Li għall-motivi premessi, il-Qorti, qegħda tilqa' l-appell in parte billi filwaqt li **tikkonferma** dik il-parti tas-sentenza fejn

(i) sabet lill-appellant ħati, u
(ii) fejn ikkundannatu għall-piena ta' erba' xhur priġunerija li minnhom għandu jitnaqqas iż-żmien li l-appellant għamel taħt arrest preventiv in konnessjoni ma' din il-kawża, kif ukoll
(iii) f'dik il-parti fejn irrevokat il-ħelsien mill-arrest tal-imputat mogħti bis-saħħa tat-tliet digrieti tal-Qorti tal-Maġistrati imsemmija aktar il-fuq u fejn ordnat li l-appellant jiġi arrestat mill-ġdid;

tħassarha f'dik il-parti fejn ordnat li l-ammonti kollha stabbiliti fid-digrieti tal-ħelsien mill-arrest datati 14 ta' Marzu 2019, 8 ta' Mejju 2019 u 24 ta' Lulju 2019 fit-total ta' sebgħa u għoxrin elf euro (€27,000) jiġu konfiskati favur il-Gvern ta' Malta;

u minflok tordna li :

(a) Mid-digriet datat 14 ta' Marzu 2019 għandu jiġi konfiskat favur il-Gvern ta' Malta l-ammont t'elf euro (€1,000) li ġie depożitat kif indikat fl-imsemmi digriet (b'dan li r-rimanenti ħamest elef euro (€5,000) garanzija personali għandhom jibqgħu ritenuti impreġudikati b'din is-sentenza); u
(b) Mid-digriet datat 8 ta' Mejju 2019 għandu jiġi konfiskat favur il-Gvern ta' Malta l-ammont ta tliet elef euro (€3,000) mill-ammont ta' ħamest

elef euro (€5,000) li ġew depożitati kif indikat fl-imsemmi digriet (b'dan li r-rimanenti elfejn euro (€2,000) depożitu u għaxart elef euro (€10,000) f'garanzija personali għandhom jibqgħu ritenuti impreġudikati b'din is-sentenza); u

(c) L-ammont ta' sitt elef euro (€6,000) indikati fid-digriet tad-24 ta' Lulju 2019 (konsistenti fl-ammont t'elf euro (€1,000) li ġie depożitat kif indikat fl-imsemmi digriet u r-rimanenti ħamest elef euro (€5,000) garanzija personali) għandhom jiġu konfiskati kollha favur il-Gvern ta' Malta.

B'hekk bis-saħħa ta' din is-sentenza l-ammont totali li għandu jitqies li ġie konfiskat favur tal-Gvern ta' Malta huwa ta' għaxart elef euro (€10,000) u mhux sebgħa u għoxrin elf euro (€27,000) kif deċiż bis-sentenza appellata.

Altrimenti safejn mhux mibdul b'din is-sentenza, din il-Qorti tikkonferma s-sentenza appellata fil-kumplament tagħha.

Aaron M. Bugeja
Imħallef